

Research Paper

The Role and Position of Criminal Law and Religious Teachings in the Prevention of Crime in Teenage Girls Based on the United Nations Development Approach

Habib Akbari Noode¹, Davood Dadashi Delshad^{2*}, Morteza Barati³

1- Ph.D. Student in Jurisprudence and Fundamentals of Islamic Law, Islamic Azad University, Damghan Branch, Damghan, Iran.

2- Assistant Professor, Faculty of Law, Islamic Azad University, Damghan Branch, Damghan, Iran.

3- Assistant Professor, Faculty of Law, Islamic Azad University, Damghan Branch, Damghan, Iran.

Received: 2023/01/20

Revised: 2023/07/04

Accepted: 2023/08/21

Use your device to scan and read the article online

DOI:

[10.30495/jzv.2023.31361.3945](https://doi.org/10.30495/jzv.2023.31361.3945)

Keywords:

Crime, Religious Teachings, Criminal Law, Teenage Girls

Abstract

The purpose of this research is to determine the importance and role of religious teachings and Islamic criminal law in preventing crimes among teenage girls. For this purpose, the new approach of the United Nations was chosen as the basis of comparison. This approach consists of 5 criteria and a number of sub-criteria which are categorized as the objectives of this organization. By referring to the opinions of experts, a list of religious components affecting the prevention of crimes was prepared. These components were paired and prioritized through the fuzzy hierarchical method. Finally, the generalizability of the results to delinquent teenage girls (light crimes) was evaluated. The results have shown that from the experts' point of view, the component "cultivation of conscience and self-reproach" with a weight of 0.69265 has the highest degree of importance and the component "emphasis on repentance and forgiveness of sins" with a weight of 0.21926 has the lowest priority. The criteria of "primary prevention" and "conditional prevention" with fuzzy weights of 0.06225 and 0.05756, respectively, are more compatible with religious teachings and have the possibility of easier realization. However, the weight of religious teachings for the realization of the goals listed in the criterion of "prevention of organized crimes" and "prevention of repetition of crimes" is less with the weights of 0.0325 and 0.0433, respectively. The important point is that from the point of view of delinquent teenage girls, the "Islamic Punishment" component was in the last place of importance (eighth), while from the experts' point of view, it was introduced as the sixth component. Also, both groups have chosen the component of "cultivation of conscience and self-reproach" as the first priority.

Citation: Akbari Noode H, Dadashi Delshad D, Barati, M. The Role and Position of Criminal Law and Religious Teachings in the Prevention of Crime in Teenage Girls According to the United Nations Development Approach: Quarterly Journal of Women and Society. 2024; 15 (56): 31-46.

***Corresponding Author:** Davood Dadashi Delshad

Address: Assistant Professor, Faculty of Law, Islamic Azad University, Damghan Branch, Damghan, Iran.

Tell: +989134564783

Email: akbari.noodeh@gmail.com

Extended Abstract

Introduction

Today, the phenomenon of criminal law alone is not enough to prevent crimes, but the role of primary measures in this field is very prominent. It is obvious that criminal offenses are mainly related to the occurrence of the crime, although it also includes the act of committing it. This is despite the fact that in many cases the perpetrator is not aware of the consequences and punishments of the crime. Today, in many developed countries, the category of education has gained double importance and it is used as an effective and efficient tool to reduce the probability of crimes.

Methodology

This research is of applied type. The research method is of mixed type (quantitative and qualitative), which was used to collect data from library study and survey tools (obtaining experts' opinions). For this purpose, firstly, through library studies and research records and research background, theoretical foundations were compiled. The desired approach for comparison is the UN crime prevention approach (2002). In the selective coding stage, the process of integration and improvement of the components was done. In the next step, effective components for crime prevention were extracted from jurisprudence rulings by 32 experts. Then, priority and weighting of the mentioned parameters in the approach of the United Nations in relation to religious teachings was carried out. To achieve this, experts' opinions (Delphi technique) were consulted. The Delphi panel of this research consisted of 32 theoretical jurisprudence experts, lawyers and judges with experience in various crimes. Fuzzy Hierarchy Method (FAHP) was used to prioritize criteria. In the end, in order to generalize and verify the data, 54 juvenile delinquent girls (light crimes) were selected as the target population and questioned in coordination with the Judiciary Research Center. The researcher-made questionnaire was arranged in the form of a Likert scale (5 degrees).

Findings and discussion

The results obtained from the Kolmogorov-Smirnov test show that the distribution of all variables (21 items) in the studied sample follows the normal distribution, because the significance level is more than 5% and the null hypothesis is not rejected. So; the distribution of variables is normal. The results of the pairwise comparison of the four criteria show that the component "cultivation of conscience and self-reproach" with a weight of 0.69265 has the highest degree of importance, followed by the component "teaching Islamic rules" with a weight of 0.651466 and "belief in monotheism". They are located with a weight of 0.577309. Also, the component of "Establishment of Islamic Laws and Regulations" with a weight of 0.54884 and the component of "Enjoining the Good and Forbidding the Evil" with a weight of 0.48670 and the component of "Islamic Punishments" with a weight of 0.33196 and also the component of "Belief in the Day of Resurrection" It has a weight of 0.25222. Finally, the component "emphasis on repentance and forgiveness of sin" has the lowest priority with a weight of 0.21926. As can be seen, among the components identified for crime prevention, the most weight was assigned to the component of "cultivation of conscience and self-reproach", which has a completely preventive aspect. On the other hand, the last 2 components of this list have become less important since they have completely theoretical aspects and lack practical and tangible aspects for the perpetrators. In addition, in order to realize the criteria and sub-criteria included in the approach of the United Nations, eight components can be used. Meanwhile, the criteria of "primary prevention" and "conditional prevention" with fuzzy weights of 0.06225 and 0.05756, respectively, are more compatible with religious teachings and have the possibility of easier realization. However, the weight of religious teachings for the realization of the goals listed in the criterion of "prevention of organized crimes" and "prevention of repetition of crimes" is less with the weights of 0.0325 and 0.0433, respectively. At the end, a number of juvenile delinquent girls (light crimes) were questioned through a

spectrum researcher-made questionnaire. The purpose of this work was to determine the importance of each of the extracted components in reducing and preventing crimes from the point of view of this group. The important point is that from the point of view of delinquent teenage girls, the "Islamic Punishment" component was in the last place of importance (eighth), while from the experts' point of view, it was introduced as the sixth component. Also, both groups have chosen the component of "cultivation of conscience and self-reproach" as the first priority.

مقاله پژوهشی

نقش و جایگاه حقوق کیفری و آموزه‌های دینی در پیشگیری از وقوع جرم در دختران نوجوان مطابق با رویکرد توسعه سازمان ملل متحد

حبيب اکبری نوده^۱، داوود داداشی دلشاد^{۲*}، مرتضی براتی^۳

۱- دانشجوی دکتری فقه و مبانی حقوق اسلامی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد دامغان، دامغان، ایران.

۲- استادیار، دانشکده حقوق، دانشگاه آزاد اسلامی واحد دامغان، دامغان، ایران.

۳- استادیار، دانشکده حقوق، دانشگاه آزاد اسلامی واحد دامغان، دامغان، ایران.

چکیده

هدف از انجام این پژوهش، تعیین اهمیت و نقش آموزه‌های دینی و حقوق کیفری اسلامی در پیشگیری از جرایم در دختران نوجوان است؛ بدین منظور رویکرد جدید سازمان ملل متحد به عنوان مبنای مقایسه انتخاب شد. این رویکرد متشکل از ۵ معیار و تعدادی زیرمعیار می‌باشد که به عنوان اهداف مورد نظر این سازمان دسته‌بندی شده‌اند. با مراجعه به آرای خبرگان اقدام به تهیه فهرستی از مؤلفه‌های دینی اثرگذار بر پیشگیری از جرایم شد و این مؤلفه‌ها از راه روش سلسله مراتبی فازی مورد مقایسه زوجی و اولویت‌بندی قرار گرفتند. در انتها، تعمیم‌پذیری نتایج به روی دختران نوجوان بزهکار (جرایم سبک) مورد ارزیابی قرار گرفت. نتایج بیانگر آن بوده است که از دیدگاه خبرگان، مؤلفه «پرورش وجدان و نفس سرزنشگر» با وزن ۰/۶۹۲۶۵ دارای بالاترین درجه اهمیت و مؤلفه «تاکید بر توبه و استغفار از گناه» نیز با وزن ۰/۲۱۹۲۶ دارای کم‌ترین اولویت بوده‌اند. معیارهای «پیشگیری اولیه» و «پیشگیری وضعی» به ترتیب با وزن فازی ۰/۰۶۲۲۵ و ۰/۰۵۷۵۶ با آموزه‌های دینی انطباق بیش‌تری داشته و امکان تحقق راحت‌تری دارند؛ ولیکن وزن آموزه‌های دینی برای تحقق اهداف مندرج در معیار «پیشگیری از جرایم سازمان‌یافته» و «پیشگیری از تکرار جرایم» به ترتیب با اوزان ۰/۰۳۲۵ و ۰/۰۴۳۳ کم‌تر است. نکته دارای اهمیت آن است که از دیدگاه دختران نوجوان بزهکار، مؤلفه «مجازات اسلامی» در جایگاه آخر اهمیت (هشتم) قرار داشته است، در حالی که از دیدگاه خبرگان نیز به عنوان مؤلفه ششم معرفی شده است؛ هم‌چنین هر دو گروه مؤلفه «پرورش وجدان و نفس سرزنشگر» را به عنوان اولویت اول انتخاب کرده‌اند.

تاریخ دریافت: ۱۴۰۱/۱۰/۰۳

تاریخ داوری: ۱۴۰۲/۰۴/۱۳

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۲/۰۵/۳۰

از دستگاه خود برای اسکن و خواندن مقاله به صورت آنلاین استفاده کنید

DOI:

[10.30495/jzvj.2023.31361.3945](https://doi.org/10.30495/jzvj.2023.31361.3945)

واژه‌های کلیدی:

جرم، آموزه‌های دینی، حقوق کیفری، دختران نوجوان

* نویسنده مسئول: داوود داداشی دلشاد

نشانی: دامغان، بلوار دانشگاه، دانشگاه آزاد اسلامی واحد دامغان، دانشکده علوم انسانی، گروه حقوق

تلفن: ۰۹۱۳۴۵۶۴۷۸۳

پست الکترونیکی: akbari.noodeh@gmail.com

مقدمه

بیان مسئله

امروزه پدیده حقوق کیفری به تنهایی برای پیشگیری از جرایم کفایت نمی‌کند بلکه نقش اقدامات اولیه در این زمینه بسیار پررنگ می‌باشد (۲۲). از میان کلیه مراحل وقوع جرم؛ یعنی پیش از اینکه جرم کامل شود، نخستین و تنها مرحله‌ای که جرم‌انگاری در آن قوانین نمود پیدا خواهد کرد همان مرحله شروع به جرم می‌باشد و به دلیل اینکه به خودی خود خطرناک بوده و نظم عمومی را برهم می‌زند، تمامی قوانین موجود در سطح جهان نیز شروع به جرم را قابل تعقیب و مجازات می‌دانند. با این توصیف، شناسایی مرحله شروع به جرم و اینکه چه اندازه‌ای از رفتار شامل این عنوان می‌شود، از موارد بسیار فوری و اضطراری در این مبحث است (۲۱). در قانون مجازات اسلامی (مصوب ۱۳۹۲) قانونگذاران با الگو قرار دادن قانون مجازات عمومی مصوب ۱۳۵۲ آن را به عنوان یک شالوده مؤثر مورد توجه قرار داده‌اند و مبحث شروع به جرم نیز به رسمیت شناخته شده است. با دسته‌بندی مباحث در این قانون در فصل اول از بخش سوم این قانون در مواد ۱۲۲ تا ۱۲۴ به مبحث شروع به جرم پرداخته شده است و مقرر کرده است که هر کس قصد ارتکاب جرمی کند و شروع به اجرای آن کند، ولی به واسطه عامل خارج از اراده او قصدش معلق بماند به شرحی که ذیل ماده اشاره شده است، محکوم می‌شود که در آن ماده از شروع به جرم تعریفی را ارائه نکرده است و تنها برای آن مجازات تعیین کرده است (۲۰) و به نوعی می‌توان گفت که شروع به جرم را جرم‌انگاری پیش‌بینی کرده و بدون اینکه از آن تعریفی ارائه کند، برای آن مجازات تعیین کرده است.

به نظر می‌رسد اصلاح تدریجی قوانین قضایی برحسب نیازهای جامعه و اعمال آرای وحدت رویه در قوانین، هر سال بهتر از زیر و رو کردن تمامی قوانین موجود است. قانون مجازات اسلامی جدید مصوب (۱۳۹۲) گرچه حاوی مواد پیشرفته و کارآمد خوبی در برخی زمینه‌هاست، ولی خالی از ایراد و اشکال هم نیست که آن هم با بررسی موشکافانه تمامی جنبه‌ها می‌تواند رفع شود. ناگفته نماند که در اکثر کشورهای جهان، سازمان‌هایی غیر دولتی و مردمی (سمن) و خودجوش و برآمده از بطن جامعه یا به عرصه وجود گذاشته‌اند که با فعالیتهای غیرانتفاعی و البته داوطلبانه در جهت حل مشکلات و معضلات جامعه و ارائه خدمات عمومی مشغول به خدمت‌رسانی هستند و مهمترین امتیاز این سازمان‌ها، مستقل بودن از نهادهای دولتی عنوان شده است.

بدیهی است که جرایم کیفری اغلب مربوط به وقوع جرم می‌باشند، هر چند که اقدام برای ارتکاب را نیز شامل می‌گردند. این در حالی است که در بسیاری از مواقع مرتکب از پیامدها و مجازات‌های ناشی از وقوع جرم آگاه نمی‌باشد. امروزه در بسیاری از کشورهای توسعه‌یافته، مقوله آموزش و پرورش از اهمیت دوچندانی برخوردار شده و از آن به عنوان ابزاری مؤثر و کارآمد برای کاهش درصد احتمال وقوع جرایم بهره می‌گیرند.

هدف تحقیق

هدف اصلی از انجام این پژوهش، بررسی نقش و جایگاه آموزه‌های دینی و حقوق کیفری در پیشگیری از جرم در دختران نوجوان کشور مطابق با رویکرد توسعه سازمان ملل متحد و بررسی معیارها و زیرمعیارهای این سازمان می‌باشد.

سؤال تحقیق

سؤال اصلی پژوهش این بود که «در رویکرد حقوقی و دینی چه مؤلفه‌هایی بر پیشگیری از جرایم اثرگذار می‌باشند؟»

فرضیه تحقیق

بر اساس سؤال اصلی پژوهش و مطالعات مقدماتی، به نظر می‌رسد، مؤلفه‌هایی همچون «پرورش وجدان و نفس سرزنشگر و توبه و استغفار از گناه»، «پیشگیری اولیه و وضعی»، «پیشگیری از جرایم سازمان‌یافته» و «پیشگیری از تکرار جرایم» می‌توانند بر پیشگیری از جرایم تأثیرگذار باشند.

مبانی نظری

از زمانی که انسان پا به عرصه گیتی گذاشت، جرم و مجازات نیز به وجود آمد و تا این لحظه، پژوهشگران و صاحب‌نظران بسیاری تلاش کرده‌اند تا راه‌حل مناسبی جهت رفع مشکلات حقوقی و جزائی ارایه کنند. شناخت پدیده‌های اجتماعی از جمله جرم و آسیب‌های اجتماعی با توجه به وسعت و پیچیدگی دنیای انسانی و انبوه اطلاعات، چارچوب نظری خاصی را می‌طلبد تا از زاویه‌ای خاص به تبیین واقعیت پراخته شود چرا که عوامل متعددی در فرآیند شکل‌گیری آن تأثیرگذار است (۱۹). آنچه دارای اهمیت است، این است که وقوع جرم در جامعه امری اجتناب‌ناپذیر است. شاید بتوان عوامل وقوع جرم را کنترل نمود، اما می‌توان با شناخت عواملی که به عنوان عامل پیشگیری‌کننده عمل می‌نمایند آمار آن را کاهش داد، زیرا اقدام‌های پیشگیرانه به منزله واکنش‌ناهیون جامعه در مقابل جرم تلقی می‌شوند که به دو صورت قابل پیشگیری پیش از تحقق جرم یا پیشگیری از افزایش آثار مخرب جرم پس از آن جرم عمل می‌کند.

پیشگیری کنشی شامل مجموعه تدابیر و اقدامات غیر کیفری است که پیش از ارتکاب بزه و با مداخله در فرآیند فعلیت جرم و وضعیت پیش‌جناهی درصد جلوگیری از بزهکاری است. این پیشگیری در برگیرنده «اقدامات پیشینی» است و در دو شکل «پیشگیری موقعیت‌مدار» و «پیشگیری اجتماعی» ظاهر می‌شود. رویکرد پیشگیری اجتماعی شامل اقداماتی است که آموزه‌های اسلامی از ۱۴۳۲ سال قبل به آن توجه داشته است و رهنمودهایی در این زمینه صادر کرده است (۱).

یکی از این عوامل توجه به نهادهای دینی و مذهبی است، زیرا نقش نهادهای دینی در پیشگیری از وقوع جرم به گونه‌ای است که بسیاری از نظریه‌پردازان بزرگ جهان اعم از مذهبی و غیر مذهبی همچون دورکیم، وبر، یونگ و ویلیام جیمز نهادهای دینی را به عنوان یک عامل مستحکم در برابر آسیب‌های اجتماعی تلقی کرده‌اند. در واقع عنصر

همکاری و با مساعدت دیگری یا دیگران گناه را مرتکب می‌شود که این همکاری دو نوع است: نوع اول؛ دخالت همگی همکاران در عنصر مادی گناه که به تمامی آنان شرکاء جرم گفته می‌شود (۱۱).

نوع دوم؛ به گونه‌ای است که فرد یا افرادی به تنهایی عنصر مادی گناه را مرتکب می‌شوند، ولی فرد یا افراد دیگری وی را در انجام عنصر مادی باری و کمک می‌کنند؛ این‌ها مرتکب خود جرم نشده‌اند و در امور اجرایی تشکیل دهنده جرم شرکت نداشته‌اند تا بتوان آن‌ها را شرکای جرم دانست، بلکه این اشخاص معاون جرم نامیده می‌شوند (۱۵).

مجرمانه بودن عمل اصلی، شرط تحقق معاونت است؛ بدین معنا که رکن قانونی معاونت در جرم آن است که مباشر عمل، عملش مجرمانه باشد تا کار شخص معاونت بشمار رود. از نظر حقوق جزای اسلامی معاونت در جرم، گناه و ستم، خود جرم است که کیفر تعزیر دارد و تعیین مقدار آن بر عهده حاکم شرع یعنی ولی فقیه است (۲۳).

در این میان، پژوهشگران متعددی اقدام به مطالعه کرده‌اند. توجهی و همکاران (۱۳۹۱)؛ تاثیر عوامل زیستی در ارتکاب جرم از منظر آموزه‌های دینی را بررسی کردند. بابایی (۱۳۸۴)، نامیان (۱۳۸۷)، خسروشاهی و همکاران (۱۳۹۰) و مهدی‌زاده بارانی و همکاران (۱۳۹۳)؛ نقش نهادها و سازمان‌های دینی و مذهبی را در پیشگیری از وقوع جرم بررسی کردند و به نتایج مثبت و ارتباط مستقیم میان آنها اشاره کردند. منفرد (۱۳۹۶)؛ جایگاه جرم‌شناسی را در آموزه‌های دینی بررسی کرد هم‌چنین، روزبهنایی و کاوند بروجردی (۱۳۹۴)، پرتوی (۱۳۹۷)، آقایی (۱۳۹۷) و همتی شریفی (۱۳۹۶)؛ با تکیه بر آیات و روایات، پیشگیری از وقوع جرم را با رویکردی بر آموزه‌های دینی بررسی کردند. در تمامی این موارد، پژوهشگران به رابطه معنی‌دار میان نقش آموزه‌های دینی و کاهش وقوع جرایم اشاره داشته‌اند، اما یکی از تفاوت‌های عمده این تحقیق، بررسی اینگونه پیشگیری در جامعه هدف یعنی دختران نوجوان بود و تفاوت دیگر نیز تأکید بر معیارهای سازمان‌های بین‌المللی همچون سازمان ملل متحد می‌باشد. لازم به ذکر است که یکی از دلایلی که برخی بیگانگان انگشت اتهام به سوی کشورهایی مانند جمهوری اسلامی ایران دراز می‌کنند این است که اینگونه کشورهای اسلامی در تحقیقات خود موارد اشتراک و افتراق خود با سایر قواعد و مقررات بین‌المللی را به درستی تبیین نکرده‌اند، که در این تحقیق به آن پرداخته می‌شود.

پیش از بررسی و تبیین نقش نهادهای مذهبی در کاهش و پیشگیری از جرم، به نقش دین به عنوان یک راهکار از جانب خداوند برای سعادت دنیوی و اخروی انسان اشاره می‌شود.

«پیش‌تر عالمان و پژوهشگران، دین را مجموعه‌ای از آموزه‌ها و فرمان‌هایی تعریف کرده‌اند که خداوند از طریق پیامبران برای هدایت بشر فرستاده است. این آموزه‌ها شامل سه بخش باورها، اخلاقیات و احکام است». دینداری نیز عبارت است از پای‌بندی فرد به دین پذیرفته خویش. این پای‌بندی در مجموعه‌ای از باورها، احساس‌ها، کارهای فردی و جمعی که گرد خداوند (امر قدسی) و ارتباط ایمانی با اوست، سامان می‌پذیرد» (۱۶).

برخی از اندیشمندان غربی مانند گلاک و استارک با بررسی پژوهش‌های دینی، دینداری را در بردارنده جنبه‌های زیر دانسته‌اند:

عظیم اجتماعی نهادهای دینی، می‌تواند کارگروه‌های ارزشمندی در تحرک و شادابی اجتماعی در عرصه‌های گوناگون داشته باشد و عامل مردمی در سلامت جامعه و کاهش جرم بشمار می‌رود و از این‌رو بديهی است که تقویت آنها در جامعه بویژه در سطح کلان به ارتقاء سطح ارزش‌های اخلاقی و انسانی و اجتماعی از یک طرف و بالا رفتن ضریب امنیت و مشارکت مردمی و هم‌چنین، مسئولیت‌های اجتماعی از سوی دیگر می‌شود (۲۴). در نهایت کاهش مفاسد اجتماعی و اخلاقی و بسیاری از جرائم را نیز در پی دارد. این کارکرد ارزشمند و منحصر به فرد نهادهای دینی و مذهبی، آنرا در میان سرمایه‌های اجتماعی بر جسته ساخته است؛ بنابراین نهادهای دینی و مذهبی می‌توانند در پیشگیری از جرائم اجتماعی سهم بسزایی داشته باشند (۱۱).

توجه به دین و نهادهای دینی سابقه‌ای دیرینه دارد. مهم‌ترین هدف از وضع دین و در پی آن ایجاد نهادهای دینی، نظم و امنیت و تعیین حد و مرز و اختیارات و وظایف افراد در روابط فردی و اجتماعی است (۱۴). دوم، تقویت روحیه همکاری و احساس مسئولیت نسبت به خود و دیگران می‌باشد به گونه‌ای که این امر موجب بقای جامعه، عدالت و عدم گرایش انسان‌ها به بی‌نظمی، هنجارشکنی و قانون‌شکنی می‌شود (۱۸).

در دین اسلام تأکید زیادی بر پیشگیری پیش از درمان شده است و به همین خاطر قبل از هر چیز، به عوامل به وجود آورنده آن موضوع توجه کرده و برای مقابله با آن راهکارهایی را که در وجود انسان نهادینه می‌شوند، ارائه کرده است، راهبردهایی که نقشی بی‌بدیل و متکامل در پیشگیری از جرم در سطح جوامع اسلامی بازی می‌کند. دین اسلام با جهان‌بینی توحیدی، به زندگی هدف و نشاط می‌دهد تا در پرتو آن انسان به آرامش و جامعه به آسایش دست یابد. اهتمام نهادهای دینی به ترویج اخلاق فاضله اسلامی در کنار عبادات فردی و اجتماعی از جمله اقدامات کم‌هزینه‌ای است که سیاست جنایی اسلام پیش روی جامعه قرار می‌دهد تا کارآمدترین نمونه پیشگیری را ترسیم کند (۱۲).

دین‌گریزی از یک‌سو و تضعیف نهادهای دینی از سوی دیگر به عنوان یک معضل اجتماعی سلامت جامعه را تهدید می‌کند. پذیرش دین و باورهای دینی از سوی عموم مردم، موجب ایجاد نظم در سطوح و عناصر گوناگون اجتماع می‌شود. نظر به اینکه نهادهای دینی باورهای دینی را با نظام‌های شخصیتی، فرهنگی، اجتماعی، سیاسی جامعه مربوط می‌کند، می‌تواند کارکردهای متعددی داشته باشد (۳). با این توصیف می‌توان گفت اهمیت و نقش نهادهای دینی از حیثه فردی فراتر رفته و ابعاد گوناگون زندگی اجتماعی انسان‌ها را در بر می‌گیرد. در نتیجه این پدیده نه تنها در تکوین و پرورش شخصیت افراد و جامعه نقش دارد بلکه در تکامل زندگی و رسیدن به زندگی آرمانی، و به دور از هر گونه انحراف عامل مهمی به شمار می‌رود که این امر موجب شده است که دین و باورهای آن که توسط نهادهای مذهبی ارائه می‌شود به عنوان بحث جدی در محافل آکادمیک جرم‌شناسی مورد بررسی قرار گیرد (۲).

تعیین مقدار مشارکت و مجازات هر یک از افراد و عوامل بر اساس عمل مجرمانه‌ای است که انجام می‌دهند؛ بنابراین، گنهکار گاه به تنهایی عمل گناه را انجام می‌دهد که مجرم (گناهکار) نام دارد و گاهی به

- جنبه اعتقادی یا باورهای دینی.
 - کارهای دینی که شامل شعائر و مناسک و پرستش و دعاست.
 - بعد تجربی دین که در موقعیت‌های برتر ایجاد شده، فرد، خود را با شعور برتر رو به رو می‌بیند.
 - دانش دینی (آگاهی فرد مؤمن از دین پذیرفته او).
 - پیامدها (این بعد از دین بر رفتار روزمره و غیر دینی افراد اشاره می‌کند)
 از دیدگاه این دو دانشمند در همه دین‌ها با وجود تفاوت‌هایی که در امور جزئی وجود دارد، عرصه‌های مشترکی به چشم می‌خورد که دینداری در آن آشکار می‌شود (۱۳). این عرصه‌ها شامل جنبه‌های اعتقادی، کارهای دینی، فکری، عاطفی و پی آمدهای است. علامه محمد تقی جعفری تقسیم‌بندی گلاک و استارک را از دینداری، یکی از عالی‌ترین تقسیم‌بندی‌ها می‌داند و توجه آن را برای پژوهشگران ضرورت درجه اول دانسته است. دینداری تنها به اعتقاد نیست، بلکه به عمل نیاز است؛ بدون آگاهی از دستوره‌های دینی نیز نمی‌توان از آسیب‌های بی‌دینی در امان بود. فروید و رایزمن براین باورند که عواملی وجود دارند که انسان را به طور درونی از کارهای نامشروع و خلاف باز می‌دارند. یکی از مهم‌ترین این عوامل دین است (۹). دین با ایجاد یک سامانه کنترل درونی قوی در انسان‌ها آن‌ها را از انجام دادن کارهای خلاف و نامشروع باز می‌دارد و سبب می‌شود که آدمیان خود را از لحاظ درونی کنترل کنند. این، قوی‌ترین و مؤثرترین کنترل است، آن هم بدون هزینه نیروی انتظامی (۸). به باور علامه طباطبایی نیز اگر قوانین و مقررات عادلانه‌ای وضع شود و احکام جزئی سخت و تهدیدکننده هم وجود داشته باشد، در عین حال جلوی تخلف و ارتکاب جرم را به وسیله اخلاق فاضله انسانی نمی‌توان گرفت (۱۷). قوانین و مقررات، از تخلف و نافرمانی در امان نمی‌ماند مگر اینکه بر پایه اخلاق فاضله انسانی قرار داده شود و اخلاق نیز نمی‌تواند سعادت انسانی را تضمین کند و او را به کارهای شایسته وادارد، جز در صورتی که متکی بر توحید (دین توحیدی) باشد.
 دیدگاه‌های گوناگونی در مورد دسته‌بندی اقدامات پیشگیرانه از جرم وجود دارد. مثلاً استانبول اقدامات پیشگیرانه را به دو دسته تقسیم کرده

جدول ۱- ویژگی‌ها و ابعاد رویکرد پیشگیری از جرم براساس رهنمودهای سازمان ملل متحد (۲۰۰۲)

شورای اقتصادی و اجتماعی سازمان ملل متحد در بند (۱) بخش D قطعنامه شماره ۹/۱۹۹۵ خود به همه کشورهای عضو توصیه کرده است که از راه تدابیر زیر به «پیشگیری اولیه» از جرم بپردازند:	الف) پیشگیری اولیه	بند اول: پیشگیری فردی از جرایم
۱- از راه ترویج تدابیر پیشگیری وضعی مانند سخت‌تر کردن هدف و کاهش فرصت.		
۲- از راه توسعه رفاه و سلامت و به وسیله مبارزه با تمام اشکال محرومیت اجتماعی.		
۳- از راه ارتقای ارزش‌های اجتماعی و احترام به حقوق اساسی بشر.		
۴- از راه ارتقای مسئولیت مدنی و رویه‌های میانجیگری اجتماعی.		
۵- از راه تسهیل انطباق شیوه‌های کاری پلیس و دادگاه‌ها (با یکدیگر).		
سازمان ملل متحد در بند (۲) بخش D قطعنامه شماره ۹/۱۹۹۵ شورای اقتصادی و اجتماعی خود در کنار پیشگیری اولیه از پیشگیری از تکرار جرم نیز نام برده است. برای نیل به این پیشگیری راه کارهای زیر توصیه شده است:	ب) پیشگیری از تکرار جرم	

الف - کارآمد ساختن شیوه‌های مداخله پلیس (واکنش سریع، مداخله در قالب جامعه محلی و غیره)

ب - کارآمد کردن شیوه‌های مداخله قضایی و اجرای راه کارهای جایگزین، از قبیل: - تنوع بخشیدن به شیوه‌های برخورد و اتخاذ تدابیری بر اساس ماهیت و اهمیت موضوع (تنوع طرح‌ها، میانجیگری، دادرسی ویژه خردسالان و غیره). - انجام پژوهش‌های سازمان یافته در مورد بازسازی بزهکاران درگیر در جرائم شهری از راه اجرای مجازات‌های جایگزین حبس - حمایت اجتماعی- آموزشی در چارچوب مجازات حبس و آماده سازی (محکومین) برای آزادی از زندان؛ پ - اعطای نقش فعال به جامعه در مورد بازتوانی بزهکاران.

الف) پیشگیری از راه توسعه اجتماعی

سازمان ملل متحد در ماده ۲۵ قطعنامه فوق‌الذکر و با عنوان پیشگیری از جرم از راه توسعه اجتماعی، به دولت‌های عضو توصیه می‌کند که عوامل خطر جرم و بزه دیدگی را از راه‌های زیر مورد هدف قرار دهند: - ترویج عوامل حمایتی از راه برنامه‌های جامع و موفق توسعه اجتماعی و اقتصادی از جمله در زمینه بهداشت، تحصیل، مسکن و اشتغال. - ترویج فعالیت‌هایی که حاشیه نشینی و محرومیت را مورد هدف قرار دهند. - ترویج راه‌حل‌های برخورد مثبت. - استفاده از راهبردهای آموزش و آگاه سازی عمومی برای رواج فرهنگ قانون مداری و انعطاف در عین احترام به هویت‌های فرهنگی.

ماده ۲۶ قطعنامه شماره ۱۳/۲۰۰۲ سازمان ملل متحد، دولت‌ها و جامعه مدنی را مکلف می‌کند که از راه‌های زیر از توسعه برنامه‌های پیشگیری وضعی از جرم حمایت کنند: - اصلاح طراحی محیطی. - اعمال روش‌های مناسب نظارتی سازگار با حریم خصوصی افراد. - تشویق طراحی مقاوم‌تر کالاهای مصرفی در برابر جرم. - سخت‌تر کردن آماج جرم، بدون لطمه به کیفیت محیط یا محدود کردن حق دسترسی به فضاهای عمومی. - اجرای راهبردهایی برای پیشگیری از بزه‌دیدگی مکرر.

بند دوم: پیشگیری اجتماعی، وضعی و پیشگیری از جرائم سازمان یافته

ماده ۲۷ قطعنامه شماره ۱۳/۲۰۰۲ سازمان ملل نیز توصیه می‌کند که دولت‌ها و جامعه مدنی تلاش کنند که روابط بین جرائم سازمان یافته فراملی، ملی و محلی را تجزیه و تحلیل و مورد بررسی قرار دهند، از جمله با طرق زیر: - کاهش فرصت‌های فعلی و آتی گروه‌های جرائم سازمان یافته جهت مشارکت در بازارهای غیرقانونی از راه تدابیر مناسب تقنینی، مدیریتی و غیره. - رواج تدابیری برای پیشگیری از سوء استفاده گروه‌های جرائم سازمان یافته از رویه جاری ادارات دولتی و سوبسیدها و مجوزهای صادره توسط مقامات عمومی برای فعالیت‌های اقتصادی. - حسب مورد، طراحی راهبردهای پیشگیری از جرم برای حمایت از گروه‌های حاشیه‌ای اجتماعی (مخصوصاً زنان و کودکان)، که در برابر اقدامات باندهای جرائم سازمان یافته (از قبیل قاچاق انسان و مهاجران) آسیب‌پذیر هستند.

پ) پیشگیری از جرایم سازمان یافته

(منبع: ۲۲ و ۲۴)

روش پژوهش

پژوهش اقدام به تدوین مبانی نظری شد. رویکرد مورد نظر برای مقایسه، رویکرد پیشگیری از جرم سازمان ملل متحد (۲۰۰۲) می‌باشد. در گام بعد، مؤلفه‌های موثر برای پیشگیری از جرایم توسط ۳۲ نفر از خبرگان از احکام فقه استخراج شد. سپس، اقدام به اولویت‌بندی و وزن دهی پارامترهای مورد اشاره در رویکرد سازمان ملل در ارتباط با

این پژوهش بنا به ماهیت، از نوع کاربردی است. روش پژوهش از نوع آمیخته (کمی و کیفی) است که برای گردآوری داده‌ها از ابزار مطالعه کتابخانه‌ای و پیمایشی (کسب آرای خبرگان) بهره گرفته شد. بدین منظور، ابتدا از راه مطالعات کتابخانه‌ای و بررسی سوابق و پیشینه

فازی هر سطر حساب شود؛ بنابراین در ماتریس مقایسه زوجی فازی، میانگین هندسی عناصر هر سطر محاسبه می‌شود.

$$\prod_{i=1}^n \tilde{F}_i = \left(\prod_{i=1}^n \tilde{l}_i, \prod_{i=1}^n \tilde{m}_i, \prod_{i=1}^n \tilde{u}_i \right)$$

بسط فازی هر سطر وزن اولیه عنصر مندرج در آن سطر را نشان می‌دهد، این وزن باید نرمال شود.

بسط فازی هر سطر وزن اولیه عنصر مندرج در آن سطر را نشان می‌دهد، این وزن باید نرمال شود. چنانگ برای نرمال‌سازی از مفهوم درجه امکان‌پذیری استفاده کرده است، اما مطالعات متعدد نشان داده این روش همیشه پاسخ صحیح بدست نمی‌دهد و ایرادات زیادی دارد؛ بنابراین راهکارهای زیر پیشنهاد می‌شود:

اگر میانگین هندسی هر سطر (بسط فازی هر سطر) را با S_i نشان دهیم، برای نرمال‌سازی جمع تمامی بسط فازی همه سطرها (وزن‌های اولیه فازی) را حساب می‌کنند. مجموع ترجیحات تمامی عناصر یعنی $\Sigma(S_i)$ محاسبه می‌شود.

برای نرمال‌سازی، باید بسط فازی هر عنصر S_i بر مجموع تمامی ترجیحات $\Sigma(S_i)$ تقسیم شود. چون مقادیر فازی هستند از فرمول زیر برای محاسبه وزن هر عنصر استفاده می‌شود:

$$\tilde{S}_i = \prod_{j=1}^n \tilde{a}_{ij} \otimes \left[\sum_{i=1}^n \prod_{j=1}^n \tilde{a}_{ij} \right]^{-1}$$

فازی‌زدایی

وزن محاسبه شده، وزن نهایی عنصر مورد بررسی است. این اوزان فازی است، برای محاسبه وزن قطعی از روش فازی‌زدایی استفاده می‌شود. انواع روش‌های فازی‌زدایی را می‌توان برای این منظور استفاده کنید. این مرحله گامی مهم در فرایند تحلیل سلسله مراتبی فازی است. می‌توان اوزان قطعی بدست آمده را به روش نرمال‌سازی خطی، نرمال کرد (جدول ۲).

آموزه‌های دینی شد. برای تحقق این امر، به آرای خبرگان (تکنیک دلفی) مراجعه شد. پدل دلفی این پژوهش متشکل از ۳۲ نفر از خبرگان فقه نظری، وکلا و قضات باسابقه دادگاه‌ها در جرایم گوناگون بودند. به منظور اولویت‌بندی معیارها از روش سلسله مراتبی فازی (FAHP) استفاده شد. از این روش برای تحلیل ماتریس مقایسه زوجی با استفاده از منطق فازی می‌باشد. در روش مرسوم فرایند تحلیل سلسله مراتبی از شایستگی‌ها و توانایی‌های ذهنی افراد خبره برای انجام مقایسات استفاده می‌شود اما باید به این نکته توجه داشت که مقایسه زوجی به روش سنتی، امکان انعکاس سبک تفکر انسانی را به گونه کامل ندارد. استفاده از اعداد فازی، سازگاری بیشتری با عبارات کلامی و گاه مبهم انسانی دارد؛ بنابراین بهتر است که با به کارگیری اعداد فازی به تصمیم‌گیری در دنیای واقعی پرداخت (۶). این روش با جایگزینی اعداد فازی مثلی در ماتریس مقایسه‌های زوجی و بر مبنای حداقل مجذورات لگاریتمی بنا نهاده شده است. پیچیدگی مراحل این روش باعث شده این روش چندان مورد استفاده قرار نگیرد. پس از آن روش‌های متعددی برای فرایند تحلیل سلسله‌مراتبی فازی پیشنهاد شد. می‌توان نظر خبرگان را در قالب عباراتی مانند مهم‌تر، خیلی مهم‌تر و ... دریافت کرد و سپس آنها را با استفاده از جدول زیر به اعداد فازی مثلی تبدیل نمود. در این پژوهش، برای فازی‌سازی از الگوریتم بهبودیافته (بسط‌یافته) استفاده شده است (۴).

مراحل به شرح زیر می‌باشد:

ورود داده‌ها

نخست با انتخاب طیف فازی مورد نظر، داده‌های گردآوری شده در ماتریس مقایسه زوجی وارد شده. اگر بیش از یک کارشناس وجود دارد از میانگین هندسی فازی برای تجمیع دیدگاه خبرگان استفاده شده است.

بسط فازی هر سطر

برای تعیین وزن اولیه هر عنصر از مفهوم بسط فازی استفاده شده است. چنانگ برای بسط فازی عناصر هر سطر پیشنهاد کرده که جمع اعداد

جدول ۲- طیف فازی معادل مقیاس ۹ درجه در تکنیک AHP

عبارت کلامی وضعیت مقایسه ۱ نسبت به ۲	معادل فازی	معادل فازی معکوس
ترجیح یکسان	(۱، ۱، ۱)	(۱، ۱، ۱)
بینابین	(۱، ۲، ۳)	(۰/۳۳۳، ۰/۵، ۱)
کمی مرجح	(۲، ۳، ۴)	(۰/۲۵، ۰/۳۳۳، ۰/۵)
بینابین	(۳، ۴، ۵)	(۰/۲، ۰/۳۳۳، ۰/۳۳۳)
خیلی مرجح	(۴، ۵، ۶)	(۰/۱۶۶، ۰/۲، ۰/۲۵)
بینابین	(۵، ۶، ۷)	(۰/۱۴۲، ۰/۱۶۶، ۰/۲)
خیلی زیاد مرجح	(۶، ۷، ۸)	(۰/۱۲۵، ۰/۱۴۲، ۰/۱۶۶)
بینابین	(۷، ۸، ۹)	(۰/۱۱۱، ۰/۱۲۵، ۰/۱۴۲)
کاملاً مرجح	(۸، ۹، ۹)	(۰/۱۱۱، ۰/۱۱۱، ۰/۱۱۱)

(مأخذ: ۷)

نرخ ناسازگاری روش AHP فازی

نرخ ناسازگاری بیان می‌کند که آیا مقایسات زوجی سازگار بوده است یا خیر. این نرخ همواره باید از ۰/۱ کم‌تر باشد تا ماتریس مقایسات زوجی سازگار شود (چان، ۲۰۰۷).

در انتها و به منظور تعمیم و تدقیق داده‌ها، با هماهنگی صورت گرفته از راه مرکز پژوهش‌های قوه قضاییه، تعداد ۵۴ نفر از دختران نوجوان بزهکار (جرایم سبک) به عنوان جامعه هدف انتخاب و مورد پرسش قرار گرفتند. پرسش‌نامه محقق‌ساخته و به شکل طیف لیکرت (۵ درجه‌ای) تنظیم شده بود.

یافته‌های پژوهش

در مرحله کدگذاری انتخابی، فرآیند یکپارچه‌سازی و بهبود مؤلفه‌ها انجام گرفت. با استفاده از مؤلفه‌های استخراج‌شده از بررسی ادبیات موضوع و مصاحبه با خبرگان، مؤلفه‌های اثرگذار بر موضوع پژوهش بدست آمد. برای بررسی ادعای مطرح شده در مورد توزیع داده‌های

معیارها از آزمون کلموگروف - اسمیرنوف (KS) استفاده شده است. در این آزمون، فرض صفر، ادعای مطرح شده در مورد نوع توزیع داده‌ها است.

توزیع داده‌ها نرمال است: H0

توزیع داده‌ها نرمال نیست: H1

نتایج بدست آمده از آزمون کلموگروف - اسمیرنوف مربوط به معیارهای پژوهش در جدول ۳ نشان می‌دهد که توزیع همه متغیرها (۲۱ مورد) در نمونه مورد بررسی از توزیع نرمال پیروی می‌کنند زیرا سطح معنی‌داری بیش از ۵٪ است و فرض صفر رد نمی‌شود؛ از اینرو توزیع متغیرها نرمال است. در جدول ۳؛ مؤلفه‌های استخراج شده از ادبیات موضوع و مصاحبه‌های اکتشافی دسته‌بندی شده‌اند و نتایج آزمون کلموگروف - اسمیرنوف نیز آورده شده است. منظور از مؤلفه در این بخش، آن بخش از آموزه‌های دینی و جرایم کیفری است که می‌توانند در پیشگیری از جرایم نقش موثر داشته باشند.

جدول ۳- مؤلفه‌های استخراج شده از ادبیات موضوع و مصاحبه‌های اکتشافی و نتایج آزمون (KS)

مؤلفه‌ها (اهداف)	کد شاخص	سطح معنی‌داری	نتیجه آزمون
امر به معروف و نهی از منکر	A	۰/۰۶۵	نرمال
وضع قوانین و مقررات اسلامی	B	۰/۱۱۳	نرمال
پرورش وجدان و نفس سرزنشگر	C	۰/۴۲۵	نرمال
باور به روز رستاخیز	D	۰/۰۹۸	نرمال
اعتقاد به توحید	E	۰/۱۰۲	نرمال
مجازات‌های اسلامی	F	۰/۰۵۳	نرمال
تاکید بر توبه و استغفار از گناه	G	۰/۱۰۷	نرمال
آموزش احکام اسلامی	H	۰/۱۰۷	نرمال

(مأخذ: یافته‌های پژوهش)

بوده است. نتایج مقایسه زوجی معیارهای چهارگانه در جدول ۴ ارایه شده است. همچنین، در جدول ۵، نتایج نهایی اوزان مؤلفه‌های هشت‌گانه نیز نشان داده شده است.

در گام بعدی، با استفاده از آرای خبرگان و تکنیک دلفی نسبت به مقایسه زوجی و وزن‌دهی مؤلفه‌ها اقدام شد. هدف از این کار، تعیین مقدار اهمیت هر یک از مؤلفه‌ها در پیشگیری از جرایم از دیدگاه خبرگان

جدول ۴- مقایسه زوجی معیارهای چهارگانه

	A	B	C	D	E	F	G	H
A	۱	۱/۲	۱/۲	۱/۲	۱/۲	۱/۲	۱/۲	۱/۲
B		۱	۱/۲	۱/۲	۱/۲	۱/۲	۱/۲	۱/۲
C			۱	۱/۲	۱/۲	۱/۲	۱/۲	۱/۲
D				۱	۱/۲	۱/۲	۱/۲	۱/۲
E					۱	۱/۲	۱/۲	۱/۲
F						۱	۱/۲	۱/۲
G							۱	۱/۲
H								۱

E											
F											
G											
H											
<p>نرخ ناسازگاری: CRg = ۰/۰۶۰۹ و CRm = ۰/۰۲۸۸</p>											

(مأخذ: یافته‌های پژوهش)

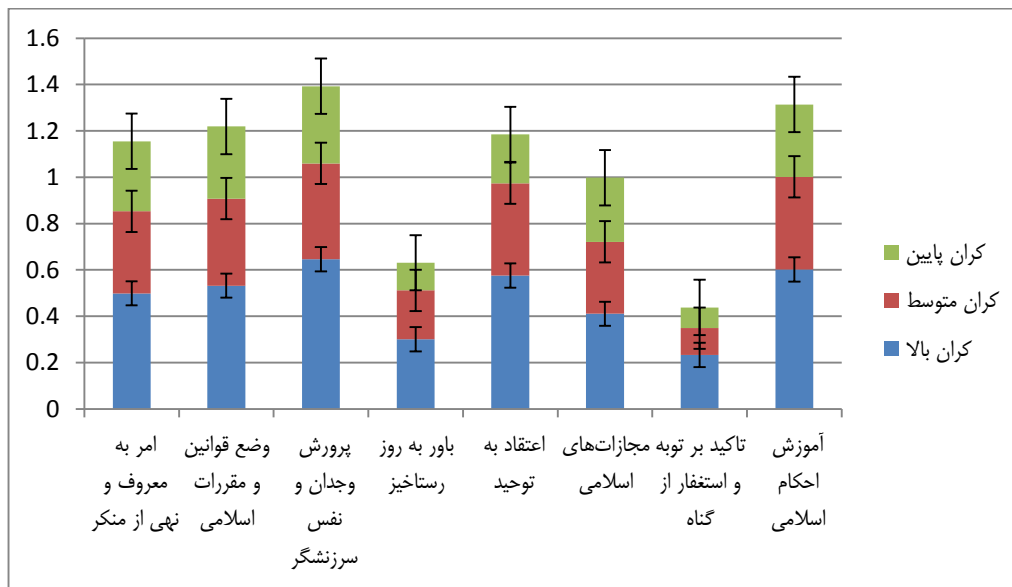
جدول ۵- نتایج نهایی وزن فازی، قطعی و نرمال مؤلفه‌های هشت‌گانه

معیار	وزن نرمال	وزن‌های قطعی	وزن‌های فازی	میانگین هندسی سطرها		
A	۰/۴۸۶۷۰	۰/۵۱۴	۰/۱۵۹۶۸۷	۰/۰۶۷۴۱۱	۰/۷۵۷۹۲۹	۰/۶۲۲۳۳۳
B	۰/۵۴۸۸۴	۰/۵۶۸	۰/۷۸۴۲۷۳	۰/۳۸۲۳۰۴	۳/۷۲۲۴۱۹	۳/۲۰۱۰۸۶
C	۰/۶۹۲۶۵	۰/۸۷۸	۰/۴۳۰۹۲۵	۰/۲۰۲۱۱۹	۲/۰۴۵۳۱۲	۱/۶۷۷۵۷۲
D	۰/۲۵۲۲۲	۰/۳۲۲	۰/۰۷۵۷۰۱	۰/۰۵۱۴۶۶	۰/۳۷۵۳۰۴	۰/۲۹۸۴۷۵
E	۰/۵۷۷۳۰۹	۰/۶۳۳	۰/۱۰۲۲۹	۰/۱۶۷۴۱۱	۰/۱۰۹۶۸۷	۲/۱۳۴۰۸۶
F	۰/۳۳۱۹۶	۰/۴۹۸	۰/۱۵۱۹۶۲	۰/۲۸۲۳۰۴	۰/۷۸۴۵۷۳	۱/۰۴۵۳۱۲
G	۰/۲۱۹۲۶	۰/۲۸۷	۰/۱۱۴۲۷۳	۰/۲۱۲۱۱۹	۰/۴۵۱۹۷۲	۱/۳۲۱۳۰۴
H	۰/۶۵۱۴۶۶	۰/۷۷۵	۰/۲۲۰۹۲۵	۰/۴۳۷۵۴۴	۰/۲۸۹۲۶۳	۲/۳۳۳۹۲۹
مجموع				۶/۸۸۴۹۶۴	۵/۷۹۹۴۶۶	۴/۷۶۴۳۳۳

(مأخذ: یافته‌های پژوهش)

نیز با وزن ۰/۲۱۹۲۶ کم‌ترین اولویت را دارا می‌باشد. شکل ۱ نمودار مقایسه‌ای مؤلفه‌ها را براساس مقدار اهمیت در پیشگیری از جرم از دیدگاه خبرگان نشان می‌دهد.

بر این اساس، مؤلفه «پرورش وجدان و نفس سرزنشگر» با وزن ۰/۶۹۲۶۵ دارای بالاترین درجه اهمیت قرار دارد و پس از آن به ترتیب مؤلفه «آموزش احکام اسلامی» با وزن ۰/۶۵۱۴۶۶ و «اعتقاد به توحید» با وزن ۰/۵۷۷۳۰۹ قرار دارند. مؤلفه «تاکید بر توبه و استغفار از گناه»

شکل ۲- نمودار مقایسه‌ای مؤلفه‌های هشت‌گانه در خصوص نقش پیشگیری از جرایم از دیدگاه خبرگان

شده است، هر یک از معیارهای رویکرد سازمان ملل متحد با چند مورد از مؤلفه‌های آموزه‌ها و حقوق کیفری دینی مرتبط می‌باشد؛ بدین معنا

در جدول ۶ نتایج نهایی و تجمیع یافته مقایسه زوجی - فازی معیارهای رویکرد پیشگیری از جرم سازمان ملل متحد از دیدگاه خبرگان نشان داده شده است. همان‌گونه که در این جدول مشخص

که از راه این مؤلفه‌ها می‌توان نسبت به تحقق اهداف مدنظر سازمان ملل متحد دست یافت.

جدول ۶- نتایج نهایی اوزان فازی، قطعی و نرمال معیارها و زیرمعیارهای رویکرد سازمان ملل متحد در خصوص پیشگیری از

معیار	زیرمعیار	مؤلفه‌های مرتبط	وزن قطعی	وزن نرمال	جرم
پیشگیری اولیه	۱- از راه ترویج تدابیر پیشگیری وضعی مانند سخت‌تر کردن هدف و کاهش فرصت.	<ul style="list-style-type: none"> • امر به معروف و نهی از منکر • وضع قوانین و مقررات اسلامی • پرورش وجدان و نفس سرزنشگر • باور به روز رستاخیز • اعتقاد به توحید • آموزش احکام اسلامی 	۰/۰۶۴	۰/۰۶۲۲۵	
	۲- از راه توسعه رفاه و سلامت و به وسیله مبارزه با تمام اشکال محرومیت اجتماعی.				
	۳- از راه ارتقای ارزش‌های اجتماعی و احترام به حقوق اساسی بشر.				
	۴- از راه ارتقای مسئولیت مدنی و رویه‌های میانجیگری اجتماعی.				
	۵- از راه تسهیل انطباق شیوه‌های کاری پلیس و دادگاه‌ها (با یکدیگر).				
پیشگیری از تکرار جرم	۱- کارآمد ساختن شیوه‌های مداخله پلیس (واکنش سریع، مداخله در قالب جامعه محلی و غیره)	<ul style="list-style-type: none"> • امر به معروف و نهی از منکر • وضع قوانین و مقررات اسلامی • پرورش وجدان و نفس سرزنشگر • آموزش احکام اسلامی • تاکید بر توبه و استغفار از گناه • مجازات‌های اسلامی 	۰/۰۴۴۵	۰/۰۴۳۳	
	۲- کارآمد کردن شیوه‌های مداخله قضایی و اجرای راه کارهای جایگزین، از قبیل:				
	- تنوع بخشیدن به شیوه‌های برخورد و اتخاذ تدابیری بر اساس ماهیت و اهمیت موضوع (تنوع طرح‌ها، میانجیگری، دادرسی ویژه خردسالان و غیره).				
	- انجام پژوهش‌های سازمان یافته در مورد بازسازی بزهکاران درگیر در جرائم شهری از راه اجرای مجازات‌های جایگزین حبس				
	- حمایت اجتماعی - آموزشی در چارچوب مجازات حبس و آماده سازی (محکومین) برای آزادی از زندان؛				
۳- اعطای نقش فعال به جامعه در مورد بازتوانی بزهکاران.					
پیشگیری از راه توسعه اجتماعی	۱- ترویج عوامل حمایتی از راه برنامه‌های جامع و موفق توسعه اجتماعی و اقتصادی از جمله در زمینه بهداشت، تحصیل، مسکن و اشتغال.	<ul style="list-style-type: none"> • وضع قوانین و مقررات اسلامی • آموزش احکام اسلامی • پرورش وجدان و نفس سرزنشگر 	۰/۰۵۲۳	۰/۰۵۱۱	
	۲- ترویج فعالیت‌هایی که حاشیه نشینی و محرومیت را مورد هدف قرار دهند.				
	۳- ترویج راه‌حل‌های برخورد مثبت.				
	۴- استفاده از راهبردهای آموزش و آگاهسازی عمومی برای رواج فرهنگ قانون‌مداری و انعطاف در عین احترام به هویت‌های فرهنگی.				
پیشگیری وضعی	۱- اصلاح طراحی محیطی.	<ul style="list-style-type: none"> • امر به معروف و نهی از منکر • وضع قوانین و مقررات اسلامی • پرورش وجدان و نفس سرزنشگر • آموزش احکام اسلام • مجازات‌های اسلامی 	۰/۰۵۹۸	۰/۰۵۷۶	
	۲- اعمال روش‌های مناسب نظارتی سازگار با حریم خصوصی افراد.				
	۳- تشویق طراحی مقاوم‌تر کالاهای مصرفی در برابر جرم.				
	۴- سخت‌تر کردن آماج جرم، بدون لطمه به کیفیت محیط یا محدود کردن حق دسترسی به فضاهای عمومی.				

۵- اجرای راهبردهایی برای پیشگیری از بزه‌دیدگی مکرر.

۱- کاهش فرصت‌های فعلی و آتی گروه‌های جرائم سازمان یافته جهت مشارکت در بازارهای غیرقانونی از راه تدابیر مناسب تقنینی، مدیریتی و غیره.

۲- رواج تدابیری برای پیشگیری از سوء استفاده گروه‌های جرائم سازمان یافته از رویه جاری ادارات دولتی و سوبسیدها و مجوزهای صادره توسط مقامات عمومی برای فعالیت‌های اقتصادی.

۳- حسب مورد، طراحی راهبردهای پیشگیری از جرم برای حمایت از گروه‌های حاشیه‌ای اجتماعی (بویژه زنان و کودکان)، که در برابر اقدامات باند‌های جرائم سازمان یافته (از قبیل قاچاق انسان و مهاجران) آسیب‌پذیر هستند.

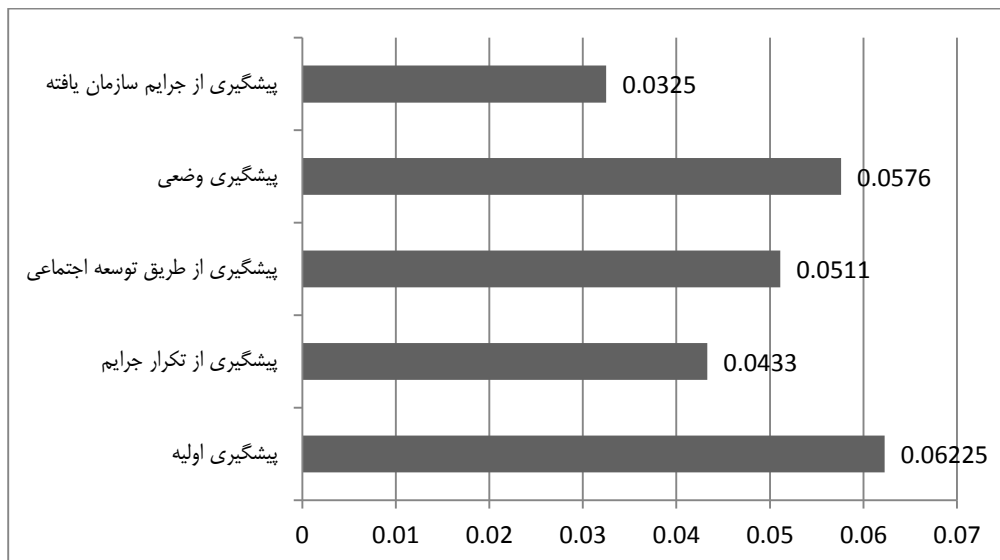
پیشگیری از جرایم سازمان یافته

- وضع قوانین و مقررات اسلامی
- مجازات‌های اسلامی

۰/۰۳۲۵ ۰/۰۳۷۷

(مأخذ: یافته‌های پژوهش)

در نهایت، وزن نهایی معیارها محاسبه شده که در شکل ۲ نشان داده شده است.

شکل ۲- نمودار رتبه‌بندی تحقق معیارهای مرتبط با رویکرد سازمان ملل متحد از راه آموزه‌های دینی و حقوق کیفری در اسلام

(مأخذ: یافته‌های پژوهش)

در جدول ۷ نتایج پرسش‌نامه تکمیل شده توسط دختران نوجوان بزهکار مشاهده می‌شود. (بر اساس پاسخ‌های ارایه شده از سوی دختران نوجوان).

جدول ۷- نتایج اولویت مؤلفه‌های موثر بر پیشگیری از جرم از دیدگاه دختران نوجوان بزهکار

مؤلفه	اولویت	میانگین وزن	انحراف استاندارد
امر به معروف و نهی از منکر	۲	۴/۰۲	۰/۳۲۲
وضع قوانین و مقررات اسلامی	۵	۲/۷۷	۰/۴۱۲
پرورش وجدان و نفس سرزنشگر	۱	۴/۵۴	۰/۲۱۳
باور به روز رستاخیز	۶	۲/۱۴	۰/۴۵۴

اعتقاد به توحید	۳	۳/۹۸	۰/۲۲۶
مجازات‌های اسلامی	۷	۱/۵۵	۰/۷۴۳
تاکید بر توبه و استغفار از گناه	۴	۳/۲۲	۰/۱۳۲

(مأخذ: یافته‌های پژوهش)

بحث و جمع‌بندی

هدف از انجام این پژوهش، تعیین اهمیت و نقش آموزه‌های دینی و حقوق کیفری اسلامی در پیشگیری از جرایم در دختران نوجوان بوده است؛ بدین منظور رویکرد جدید سازمان ملل متحد به عنوان مبنای مقایسه انتخاب شد. این رویکرد متشکل از ۵ معیار و تعدادی زیرمعیار می‌باشد که به عنوان اهداف مدنظر این سازمان دسته‌بندی شده‌اند. از سوی دیگر، با مراجعه به آرای خبرگان اقدام به تهیه فهرستی از مؤلفه‌های دینی اثرگذار بر پیشگیری از جرایم شد. این مؤلفه‌ها از طریق روش سلسله مراتبی فازی مورد مقایسه زوجی و اولویت‌بندی قرار گرفتند. نتایج بیانگر آن بوده است که بر این اساس، مؤلفه «پرورش وجدان و نفس سرزنشگر» با وزن ۰/۶۹۲۶۵ دارای بالاترین درجه اهمیت قرار دارد و پس از آن به ترتیب مؤلفه «آموزش احکام اسلامی» با وزن ۰/۶۵۱۴۶۶ و «اعتقاد به توحید» با وزن ۰/۵۷۷۳۰۹ قرار دارند. همچنین، مؤلفه «وضع قوانین و مقررات اسلامی» با وزن ۰/۵۴۸۸۴ و مؤلفه «امر به معروف و نهی از منکر» با وزن ۰/۴۸۶۷۰ و مؤلفه «مجازات‌های اسلامی» با وزن ۰/۳۳۱۹۶ و نیز مؤلفه «باور به روز رستاخیز» با وزن ۰/۲۵۲۲۲ قرار داشته است. در نهایت، مؤلفه «تاکید بر توبه و استغفار از گناه» نیز با وزن ۰/۲۱۹۲۶ کم‌ترین اولویت را دارا می‌باشد.

همان‌گونه که مشاهده می‌شود، بیش‌ترین وزن در میان مؤلفه‌های شناسایی شده برای پیشگیری از جرم اختصاص به مؤلفه «پرورش وجدان و نفس سرزنشگر» داشته است که کاملاً جنبه پیشگیرانه دارد. از سوی دیگر، ۲ مؤلفه انتهایی این فهرست از آنجا که دارای جنبه‌های کاملاً نظری بوده و فاقد جنبه‌های کاربردی و قابل لمس برای مرتکبین می‌باشند، از اهمیت کم‌تری برخوردار شده‌اند.

افزون بر این، به منظور تحقق معیارها و زیرمعیارهای مندرج در رویکرد سازمان ملل متحد، می‌توان از مؤلفه‌های هشت‌گانه بهره جست. در این میان، معیارهای «پیشگیری اولیه» و «پیشگیری وضعی» به ترتیب با وزن فازی ۰/۰۶۲۲۵ و ۰/۰۵۷۵۶ با آموزه‌های دینی انطباق بیش‌تری داشته و امکان تحقق راحت‌تری دارند، ولی وزن آموزه‌های دینی برای تحقق اهداف مندرج در معیار «پیشگیری از جرایم سازمان‌یافته» و «پیشگیری از تکرار جرایم» به ترتیب با اوزان ۰/۰۳۲۵ و ۰/۰۴۳۳ کم‌تر است.

نتایج حاصل از پژوهش حاضر نشان می‌دهد که، این نتایج با تحقیقات انجام گرفته توسط توجهی و همکاران (۱۳۹۱)، بابایی (۱۳۸۴)، نمایان (۱۳۸۷)، خسروشاهی و همکاران (۱۳۹۰) و مهدی‌زاده بارانی و همکاران (۱۳۹۳) مطابقت دارد؛ همچنین با پژوهش روزبهنانی و کاوند بروجردی (۱۳۹۴)، پرتوی (۱۳۹۷)، آقایی (۱۳۹۷) و همتی شریفی (۱۳۹۶) نیز همخوانی دارد.

در انتها، با استفاده از پرسش‌نامه محقق‌ساخته، تعدادی از دختران نوجوان بزهکار (جرایم سبک) مورد پرسش قرار گرفتند. هدف از این کار تعیین مقدار اهمیت هر یک از مؤلفه‌های استخراج‌شده در کاهش و پیشگیری از جرایم از دیدگاه این گروه بوده است. نکته دارای اهمیت آن است که از دیدگاه دختران نوجوان بزهکار، مؤلفه «مجازات اسلامی» در جایگاه آخر اهمیت (هشتم) قرار داشته است، در حالی که از دیدگاه خبرگان نیز به عنوان مؤلفه ششم معرفی شده است. همچنین، هر ۲ گروه مؤلفه «پرورش وجدان و نفس سرزنشگر» را به عنوان اولویت اول انتخاب کرده‌اند.

از لحاظ نظری، یافته‌های این پژوهش هم سو با نظریات گسن، گویای آن است که پیشگیری اجتماعی حاصل تجربیات پیشگیری مددکاران اجتماعی بدون مداخله بحث‌های پلیس و دادگستری و معطوف به مبارزه ناسازگاری جوانان بزهکار و محیط رشد آنان است؛ چراکه یکی از اهداف این نوع پیشگیری، کاهش یا از بین بردن علل جرم‌زا در محیط اجتماعی است؛ اصولاً برای تغییر شرایطی که به وقوع بزهکاری در اجتماعات محلی و مسکونی کمک می‌کند، طراحی شده است در نتیجه، تأسیس مکان‌های تفریحی و پارک‌ها، تأسیس مراکز آموزشی، پرورشی، فرهنگی، ایجاد درآمذزایی و اشتغال‌زایی در محله‌ها، تقویت باورهای دینی از راه فعال کردن مؤثر و مناسب مراکز مذهبی محلی، تشکیل پلیس محلی، گسترش تجهیزات و تدابیری همچون باشگاه‌های ورزشی جوانان و پروژه‌های مبتنی بر فعالیت‌ها در جهت منصرف کردن مجرمان بالفعل و بالقوه از خطاهای آینده، از نمونه های این نوع پیشگیری می‌باشد.

ناگفته نماند که نتایج این تحقیق همچنین نشان داد که هدف دیگر در پیشگیری اجتماعی، هماهنگ‌سازی اعضای جامعه با قواعد اجتماعی است و محور اقدامات این پیشگیری نیز «فرد» می‌باشد؛ به بیان دیگر، پیشگیری اجتماعی همانند پیشگیری کیفری، مجرم‌مدار و فرد مدار است و از راه آموزش، ترغیب، تربیت و تنبیه درصدد آن است تا معیار شناخت اعمال خوب و بد را به فرد القاء کند و قدرت ارزش‌یابی عملکرد خویش را به او بدهد. نکته اساسی در این مدل از پیشگیری عبارت است از تخصص، اندیشه و تلاش مضاعف زیرا به دلیل گستردگی و پیچیدگی موضوع ممکن است با وجود سرمایه‌گذاری‌های هنگفت و کلان، نتیجه مورد نظر در کاهش جرم حاصل نشود؛ بنابراین نتیجه دیگر این تحقیق این است که دست اندرکاران این نوع پیشگیری باید هر چه بیش‌تر افراد جامعه هدف را از نظام کیفری بیرون آورند.

جمع بندی نهایی بیانگر این مطلب است که پیشگیری اجتماعی، چه نخستین و چه وضعی، تلاشی برای حل مسائل رفتار مجرمانه با پرداختن به ریشه‌های جرم است و تدابیری را در بر می‌گیرد که بر زمینه‌های ارتکاب جرم از رهگذر مسائل اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی مؤثرند.

References

1. Alizadeh M. The role of Islam in preventing and reducing delinquency, Mashhad: Razavi University of Islamic Sciences Publications, first edition.2003, P. 34.
2. Babaei A. The interaction of criminology and religious teachings, Gawah magazine, summer and autumn 2014, number 4-5
3. Bayat B, Sherafatipour J, Abdi N. Prevention of crime by relying on the community-based approach (social prevention of crime), Tehran, Social Vice-President of the Police Force, General Directorate of Social Vice-President, 2008, p. 41.
4. Buckley JJ. "Ranking alternatives using fuzzy numbers", Fuzzy Sets Systems. 1985. 15 (1), pp. 21-31.
5. Chan. Global supplier development considering risk factors using fuzzy extended AHP-based approach, Omega International Journal of Management Science, 2007.
6. Chard C, Mallen C, Bradish C, marketing and environmental sustainability in the sport sector: Developing a research agenda for action. Journal of Management and Sustainability, 2013, 3, 33-44. DOI:10.5539/jms.v3n1p45
7. Forzieri G, Gardenti M, Caparrini F, Castelli F. A methodology for preselecting of suitable sites for surface and underground small dams in arid areas: A case study in the region of Kidal, Malia, physics, and chemistry of the Earth 2008, 33: 74-85.
8. Gordan H. Prevention of crime - (social control, risk, recent modernity), translated by: Alireza Kalami and Mohammad Taghi Joghtaei, Tehran, publications of the country's welfare organization and university of welfare and empowerment sciences, 2013, p. 30.
9. Keinia, M. Fundamentals of Criminology, Tehran: University of Tehran Publications, 2013. 2, p. 241.
10. Khosroshahi Gh, Namanian P, Shekarbeigi AR. Prevention of crime in the light of religious teachings, Cultural Engineering Journal, October and November 2019, 57-58
11. Khosroshahi G. Secondary prevention of crime and deviance in the teachings of the Qur'an, social welfare research quarterly, ninth year, number 2009, 34, pp. 274-245.
12. Partovi M. Investigating the effect of religious teachings on crime prevention and control, Nowrozi Publications, 2018.
13. Rimon G. Applied criminology, translated by Mehdi Keinia, translator's publication, 2006, p. 166.
14. Rohami M. Crimes without a victim, Tehran, Mizan, 2008, p. 97.
15. Roozbahani MR, Kavand Boroojerdi E. Prevention of crime with an approach to religious teachings (relying on verses and traditions), Kitab Ava Publications. 2015.
16. Safari A. Theoretical foundations of crime prevention", Journal of Legal Research, No. 34-33, Shahid Beheshti University, 2001, pp. 267-321.
17. Tabatabaei E. Islamic studies, by: Seyed Hadi Khosroshahi, Qom, Hijrat, second edition, 1982, p. 61.
18. Tavajohi E, Mohammadi Gh, Babaei ME, Noozani M. The effect of biological factors on the commission of crime from the perspective of religious teachings, Imam Khomeini International University (RA) - Qazvin - Research Institute of Social Sciences, 2012.
19. Madani SJ. General criminal law: the realm of criminal law in space and time: the causes of crime, sources of general criminal law, (Volume 2), Taydar Publications, 2016.
20. Mehdizadeh Barani J, Imani H. The role of religious institutions and organizations in crime prevention, Jamia Al-Mustafa Al-Alamiya University - Faculty of Law and Islamic Studies, 2014.
21. Monfared A. The position of criminological findings in religious teachings, Farhikhtegan Heritage

- Publications, Fayyaz Research Institute of Modern Art and Culture. 2017.
22. Nikookar HR, Oxford crime prevention encyclopedia, Tehran, Mizan publication, 2015, p. 679.
 23. Zarei A. Examining the role of educational-educational policies in crime prevention, master's thesis, and supervisor: Dr. Azam Mahdavi-pour, Islamic Azad University, and Arak Branch, criminal and criminology department, 2014, p. 43.
 24. Zargari SM. Prevention of delinquency, Bineh Publications, Tehran, 2012, p. 56.